

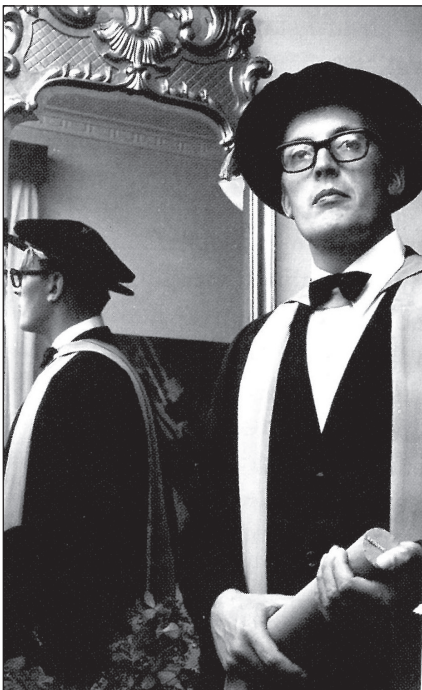

Evijärveltä maailmalle ja takaisin

Koivukangas, Olavi: Juurilta siiville. Lastuja ladun varrelta. OK-kirja, 2017. 270 sivua. ISBN 978-952-67997-4-2.

Arvostelu on ensin ilmestynyt Agricolan kirja-arvosteluissa 8.12.2017.

Teos sisältää professori Olavi Koivukankaan puheita ja kirjoituksia 1970-luvulta ny-

kypäiviin. Kantavana ajatuksena on siirtolaisuus sen monissa muodoissa, kotiseutu ja eteläpohjalaisuus.

Professori Olavi Koivukangas on siinä mielessä harvinainen mies, että hän on väitellyt Australian siirtolaisuudesta kahdesti. Ensin Australiassa ja sitten Suomessa. Toisaalta hän on jokseenkin tyypillinen eteläpohjalainen, itsevarma, iso, komeaääninen ja muuttanut maailmalle. Niin kuin useimmat eteläpohjalaiset olivat ja tekivät 1800-luvun lopulla ja seuraavan vuosisadan alussa. Osa heistä palasi, osa jäi. Suurin osa Yhdysvaltoihin ja Kanadaan. Koivukangas palasi, mikä olikin hyvä asia, sillä monessa hän on sittemmin ollut mukana ja menestyksellä.

Koivukankaan juuret ovat Evijärvellä, sieltä hän aikoinaan lähti opiskelemaan ensin lukioon Kokkolaan, sitten yliopistoon Turkuun ja eteenpäin stipendiaattina Australiaan kera vaimonsa, joka oli hammaslääkäri. Kaksi heitä lähti ja kolme oli takaisin tullessa – kirjoittaa Koivukangas. Kolmas, pikkuinen, vasussa mukana. Kansainvälisen uran jälkeen Olavi lunasti kotitalonsa sisaruksiltaan ja näin palasi vapaa-ajakseen taas Evijärvelle. Eteläpohjalaisuus ei hänestä ole karissut, ei elämänvuosien aikana Australiassa tai kaukana Turussa. Päinvastoin.

Puheita ja kirjoituksia 1970-luvulta lähtien

Nyt Koivukangas on julkaissut elämäkertatyypin uuden teoksen. Sen kannessa liittää kotka taivaalla ja alapuolelta löytyy vanha kanto. Juurilta siiville. Teos ei ole varsinainen elämäkerta vaan kokoelma Koivukankaan puheita ja kirjoituksia vuosien varrelta. Vanhimmat 1970-luvulta ja tuoreimmat varsin äskeisiä. Niin kuin Koivukankaan elämä on lähtemistä, olemista ja palaamista, niin ovat hänen tekstinsäkin. Eri tilanteissa esiteltynä ja kirjoitettuina ne ovat toki aina aikaansa ja pääteemaansa sidottuja, teemaltaan osin kertautuvia, mutta kyllä hän aina mahdollisuuksien mukaan ujuttaa tekstiinsä ja puheeseensa eteläpohjalaisuutta. Eikä kotiseutu-ate ole hänelle mitään jälkeensä jääneisyyttä – kotiseutu-ate on hänelle rohkeiden ihmisen aate, oikeus tunnustaa juuret, arvostaa menneiden sukupolvien työtä ja uskallusta lähteä etsimään uutta tulevaisuutta kauaksi merien taa.

Siirtolaisuus on Koivukankaan sydämen asia. Omakohtaisesti kauas matkaaminen ja vieraassa kulttuurissa asuminen on antanut

Kuva: Australian National Universityn vastaväitellyt tohtori juhla-asussaan. Teoksen kuvitusta.

hänelle mahdollisuuden oivaltaa siirtolaisuuden syvintä olemusta. Rohkeutta tarttua mahdollisuuksiin, intoa järjestää elämänsä uudella tavalla, mutta samalla jossain takana epävarmuus siitä, kuka minä oikein olen ja keihin minä kuulun. Tämä maailmankuva, jota tukee pohjalaisten Amerikkaan muuttoprosessi, johdatti hänet myös tutkimaan siirtolaisuutta ja olemaan aktiivi myös perustamaan Turkuun Siirtolaisuusinstituuttia yhdessä professorinsa Vilho Niitermaan kanssa. Tuokin prosessi oli raskas, olihan kokonaisen uuden instituutin perustaminen Turkuun Turun yliopiston liepeille aikamoinen suoritus. Mutta se onnistui! Nyt Siirtolaisuusinstituutti on kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävä tutkimuslaitos, joka keskittyy niin maastamuuttoon ja sen historiaan myös maahanmuuttoon ennen ja nyt, samoin kuin maassamuuton problematiikkaan.

Tässä yhteydessä ei ole mahdollista käydä läpi Koivukankaan tekstejä yksityiskohtaisesti. Otsikkotasolla liikutaan Suomen tiellä itsenäisyyteen, Järviseudun sisäiseen muuttoliikkeeseen, Pietarsaareen, joka mainitaan myös Järviseudun Amerikkana, aivan kuin Kotka oli Amerikka savolaisille. Kaiken alkuna on kuitenkin 1600-luvun siirtolaisuus Delawareen, jossa Uuden Ruotsin siirtokunnan asukkaista kaiketi suurin osa oli suomalaisia – tarkemmin sanottuna metsäsuomalaisia. Koivukangas seurailee turkulaisen Herman Spöringin hurjaa, mutta kuolemaan keskeytynyttä maailmanympärimatkaa 1700-luvulla osana James Cookin löytöretkeilyä. Amerikkansuomalainen John Morton – Yhdysvaltain itsenäisyyden ratkaisija – saa lukunsa samoin kuin Australian joukoissa ensimmäisessä maailmansodassa taistelleet ja kaatuneet suomalaissiirtolaiset. Pistäytyypä Koivukangas Argentiinassakin tapaamassa suomalaissiirtolaisten viimeisiä hengenvetoja yhtä hyvin kuin Siperiassa hankkimassa sieltä Peräseinäjoelle siirrettävää suomalaisrakennusta.

Kuva: Olavi Koivukankaan suunnittelema hautamuistomerkki. Teoksen kuvitusta.

Samalla tulevat kuitatuksi suomalaisten karkotukset Siperian. Tämä rakennus liittyy Siirtolaisuusinstituutin Peräseinäjoen filiaalinyntyy. Sinne perustettiin myös muistolehto, joka on omistettu ulkosuomalaisille ja paikalle nostettiin hautamuistomerkki. Muistomerkki on Koivukankaan itsensä suunnittelema peruskivelle nostettu maapallo.

Siirtolaiskirjallisuus Amerikassa, Australiassa ja Ruotsissa ovat myös tarkastelun kohteena – miksi ei Neuvostoliitossa? Kalevalan kautta amerikansiirtolaiset saivat myös rakennettua omat salaseuransa, jotka olivat kovasti huudossa viime vuosisadan alussa.

Kun Koivukangas ensimmäisissä lastuissaan kertoo itsestään, lapsuudestaan ja nuoruudestaan, hän palaa teemaan myös viimeisissä teksteissä, joissa suvun menneet ja jäljellä olevat henkilöt saavat persoonallisen tervehdyksensä ja joissa Koivukangas myös katsoo eteläpohjalaisen sukunsa tulevaisuuteen.

Kotiseutu, suku, maailmanlaajuinen näkökulma ja eteläpohjalaisuus – taattua Olavi Koivukangasta.

Lassi Saressalo